

به نام خدا

**بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۶۳):
ضرورت تصویب بند (ف) تبصره (۸)**

الهه سلیمانی مورچه خورتی^۱، علیرضا رهائی^۲، مجید حسین زاده^۳

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۸۶۰

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۸۷۷۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۱۸

چکیده

طبق اصل پنجاهم قانون اساسی در جمهوری اسلامی ایران حفاظت از محیط‌زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌شود. سازمان حفاظت محیط‌زیست به‌عنوان یک دستگاه حاکمیتی و وفق ماده (۱۵) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست برای مطالبه خسارات محیط‌زیستی ناشی از تخریب، تجاوز، صید و شکار غیرمجاز (ضرر و زیان ناشی از آن)، آلودگی محیط‌زیست (موضوع ماده (۹) قانون حفاظت از بهسازی محیط‌زیست) حسب مورد شاکی و مدعی خصوصی (ماده (۱۴) قانون حفاظت و بهسازی و ماده (۱۸) قانون شکار) مسئول است که مع‌الأسف به‌دلیل عدم معافیت این سازمان از پرداخت هزینه دادرسی در دعاوی و مطالبه خسارات در تمامی مراحل رسیدگی (بدوی، تجدیدنظر، اعاده دادرسی و...) و نهایتاً اعاده حقوق بیت‌المال دچار مشکلات عدیده شده است که در نهایت موجبات خسران و اتلاف بیت‌المال را به همراه دارد. فارغ از اینکه در مواردی محدود به بعضی از عناوین محیط‌زیستی معافیت قانونی وجود دارد، اما در قاطبه موارد چنین معافیتی موجود نیست. لذا در راستای اجرای دقیق وظایف ذاتی محیط‌زیست و دفاع از بیت‌المال و عدم تضییع حقوق آن این سازمان نیازمند معافیت از پرداخت هزینه‌های مربوط به انجام وظایف قانونی است. لذا بند «ف» تبصره «۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۲ مورد تأیید است.

مقدمه

بنابه رسالت قانونی، سازمان حفاظت محیط‌زیست علاوه بر حفاظت از محیط‌زیست انسانی، حفاظت بخش عظیمی از منابع طبیعی، تنوع زیستی و گونه‌های حیات وحش کشور را نیز با استناد به مواد (۹) و (۳۰) قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶/۳/۱۶ و اصلاحات سال ۱۳۷۵ و نیز قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست، قانون مدیریت پسماندها، جلوگیری از آلودگی دریاها و... برعهده دارد. طبق برخی از مواد قوانین مذکور این سازمان موظف است در زمان تحمیل ضرر و زیان به محیط‌زیست از سوی افراد حقیقی و حقوقی نسبت به تشکیل پرونده‌های تخلف شکار و صید و تخریب زیستگاه‌ها از طریق قوه قضائیه اقدام نماید که این مهم مستلزم پرداخت هزینه دادرسی و

۱. تهیه و تدوین.
۲. ناظر علمی.
۳. مدیر مطالعه.

کارشناسی است و با توجه به کمبود اعتبارات سازمان ذی‌ربط همواره پرداخت هزینه‌های فوق‌مشمول مرور زمان شده و این امر علاوه بر مختومه شدن پرونده‌های در جریان پیگیری قضایی، کمرنگ شدن آثار قوانین بازدارنده، عدم برخورد بموقع با متخلفین و به مخاطره افتادن اکوسیستم طبیعی کشور، در بلندمدت کاهش و کم شدن ارزش ضرر و زیان وارده به حیات وحش و محیط‌زیست را به همراه دارد که در نهایت متخلفین به راحتی از پرداخت ضرر و زیان سر باز می‌زنند.

لذا دولت طبق بند «ف» تبصره «۸» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به شرح زیر پیشنهاد معافیت هزینه دادرسی دعاوی مربوط به حوزه محیط‌زیست را پیشنهاد داده است:

در راستای حفاظت از محیط‌زیست کشور و حفظ انفال کشور، سازمان محیط‌زیست کشور از پرداخت هزینه دادرسی دعاوی معاف نموده است.

وضعیت تعداد کلاسه پرونده طرح دعاوی با موضوع خسارات وارده به محیط‌زیست کشور

طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ پرونده‌های سازمان حفاظت محیط‌زیست در قوه قضائیه با طرح دعاوی با موضوع خسارات وارده به محیط‌زیست کشور تعداد ۱۲۵۳ کلاسه پرونده با دو جنبه حقوقی و کیفری بوده است که برای رسیدگی به جنبه حقوقی نیازمند اعتباری بالغ بر ۳۹,۴۹۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال است. با توجه به اعتبارات محدود متأسفانه به دلیل عدم امکان پرداخت، بسیاری از پرونده‌ها از سال ۱۳۸۲ تاکنون به سرانجام نرسیده و این امر منجر به دست‌اندازی به محیط‌زیست و تخریب زیست‌بوم‌های گیاهی و جانوری و گونه‌های در معرض خطر انقراض شده است. نکته قابل توجه اینکه در صورت تأمین اعتبار و پرداخت هزینه دادرسی، ضمن برخورد بموقع با متخلفین درآمدی معادل ۲,۴۴۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال حاصل از جبران ضرر و زیان و تخریب زیستگاه‌ها به حساب درآمدی سازمان حفاظت محیط‌زیست واریز خواهد شد. از آنجا که به استناد ماده (۲۸) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور در خصوص رفع تصرف از اراضی دولتی و ملی ایران، سازمان حفاظت محیط‌زیست از پرداخت برخی هزینه‌های یاد شده معاف می‌باشد، درج معافیت تام این سازمان از پرداخت کلیه هزینه‌های مربوط در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ از ضروریات کشور است.

جمع‌بندی

نظر به اینکه سازمان حفاظت محیط‌زیست همواره از سوی دستگاه‌های نظارتی از جمله دیوان محاسبات کشور به دلیل عدم وصول درآمدها که بعضاً نیازمند پرداخت هزینه دادرسی و هزینه‌های مشابه دیگر دارند، مورد سؤال واقع شده و پرونده‌های تخلف شکار و صید و تخریب زیستگاه‌ها مورد انتقاد فعالان محیط‌زیست قرار گرفته است و از آنجا که به استناد ماده (۲۸) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور در خصوص رفع تصرف از اراضی دولتی و ملی ایران، سازمان حفاظت محیط‌زیست از پرداخت برخی هزینه‌های یاد شده معاف است، درج عبارت معافیت تام این سازمان از پرداخت کلیه هزینه‌های مربوط در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ از ضروریات و تأکیدات بوده و همکاری ویژه و نظر مثبت مجلس محترم را می‌طلبد.